

Kære Studenter

Det er en stor dag i dag. I har svedt til skriftlig eksamen, I har knoklet til mundtlig eksamen, I har kæmpet for det i tre år. Nu sidder I her. I har fortjent det. Ja, det er virkelig en stor dag i dag. Og på store dage skal vi have de tydelige symboler frem. Dannebrog skal til tops, og I har selvfølgelig selv studenterhuen på hovedet som det tydeligste og stærkeste symbol på dagens betydning.

Det er en stor dag og en symbolernes dag, men rigtigt nyttige og rigtigt vigtige er symbolerne kun, hvis de virkelig for alvor betyder noget. I har svedt og knoklet og kæmpet for en god eksamen, men jo egentlig, forhåbentlig ikke for eksamens egen skyld. Men, derimod, for fremtidens skyld, for alt det, som I nu kan, for alt det som nu åbner sig for jer.

Søren Kierkegaard fortæller en lille historie: På gaden passerer man en butik. Og i butikkens vindue er der et skilt hvor der står "Her rulles". Det er nemlig en historie fra den gang man fik rullet sit vasketøj. Så haster man hjem for at finde alt sit vasketøj, men når man vil indlevere det til rulning i butikken, ja så viser det sig, at det kun var skiltet, der var til salg.

Det er meningen at skilte skal kommunikere. Kort, men effektivt og med en masse betydningsindhold. Men i det øjeblik det bare er skiltet der er til salg, bliver skiltet også i overført betydning fladt. Det indeholder alle kendetegn ved kommunikation, og derfor blev manden med vasketøjet også snydt, men på trods af alle disse tegn på kommunikation, kommunikerer skiltet slet ikke. Det er blot blevet en overflade, en vare, der indgår i et bytteforhold.

Vi kan alle sammen bære symbolerne frem, vi kan alle sammen arrangere en dag, så det ligner en hel overgangsrite. Vi kan alle sammen, så at sige, hænge skiltet ud i vinduet. Men hvis det virkelig skal betyde noget, hvis det skal være mere end skygger og skinnende glar, mere end bobler og skrattende kar, så er vi nødt til at kunne svare når der spørges – når vi måske selv spørger: hvad betyder det? Hvad betyder det at flaget går til tops i dag? Hvad betyder det når I fortæller hele verden: jeg blev student i dag? Hvad betyder det, når vi hænger skiltet ud i dag?

Jeg havde for nylig det held at høre et oplæg fra Aarhus Universitet om deres viden om og erfaringer med unges studievalg. De interesserer sig naturligt nok for sådan nogle som jer. Og en af de ting, de har interesseret sig for er: hvad er nye studerendes håb? Hvad ønsker de unge, hvad ønsker I, når I går i gang med et studie? Jeg synes Aarhus Universitets svar var interessant. Det I ønsker, siger de, er tre ting: tryghed, frihed og passion.

Tryghed, Frihed, Passion. Hvis det er nøgleordene i jeres verdenssyn, så er det - på godt jysk – ikke så ringe endda. Og jeg tror egentlig det kan være en meget præcis karakteristik af nogle af de tanker I gør jer om jeres fremtid - både på lang, mellemlang og kort sigt. Jeg er ret sikker på at frihed og passion er det der tæller for jer lige nu.

I jeres planlægning af sabbatår er det næppe tryghed, der sådan står i første række. Måske hos jeres forældre. Helt sikkert hos jeres forældre, tør jeg endda sige. Men jeg har til gode at høre en 19-20-årig sige: “Det bliver bare så trygt på Roskilde i år” eller “Vi har planlagt sådan en dejlig tryk jordomrejse.”

Men når I kommer til den lange og mellemlange horisont; når I skal til at vælge studie og begynder at se et arbejdsliv foran jer, så kommer tanken om tryghed tilbage. Man skal have en uddannelse. Og den uddannelse skal med nogenlunde sikkerhed kunne give et job. Og det job skal gerne give nogle penge - så man kan klare sig og klare sig selv. Og så man kan være herre over egen skæbne.

Trygheden er ikke så tosset, og så har vi måske endda noget, der er endnu finere end bare tryghed. For frem for tryghed vil jeg egentlig hellere tale om tillid. Der er meget godt at sige om tryghed. Men som den amerikanske forfatter Marilynne Robinson engang sagde: Det modsatte af frygt er ikke sikkerhed. Det modsatte af frygt er værdighed. Og værdighed og tillid går hånd i hånd. Tillidssamfund er værdige samfund. Og det er rimeligt at vi spørger os selv: kan man være tryk uden tillid?

Frihed er det andet nøgleord. Jeg er bange for at alle de valg I står foran – ikke mindst jeres valg af studie – ofte efterlader jer med en følelse af formindsket frihed. I har friheden til at vælge mellem utroligt mange ting, men i hvert valg, bag hvert valg mærker I friheden forsvinde når I binder jer til et valg. Og det er jo interessant ved os mennesker at vi alle godt kan lide stærke bånd, men der er ingen af os der kan lide at føle os bundet.

Den engelsk-walisiske digter Edward Thomas har skrevet et digt om frihed.

Vi har frihed til

At drømme hvad vi dog kunne gøre, hvis blot vi var frie

Til at gøre hvad vi har begæret længe

Men ingen er mindre fri end den

Som laver ingenting og ikke har andet at lave

Fri kun til det han ikke ønsker

Og uden egne ønsker tilbage.

“ingen er mindre fri end den

Som laver ingenting og ikke har andet at lave”

Udfordringen er klar nok: Hvordan vælger vi fra, hvordan vælger vi til, hvordan binder vi os til noget og lader alt andet flyde væk. Og stadig i valget og i båndet føle os frie?

Men, kære studenter, friheden skal bruges: At drømme hvad vi dog kunne gøre hvis blot vi var frie, skrev Edward Thomas. Jeg vil sige: At drømme hvor frie vi var hvis blot vi kunne vælge.

Vi yder ikke friheden retfærdighed hvis vi ikke vælger. I er nødt til at bruge friheden før den er noget værd. Vi lærer at vi ikke må sætte vores lys under en skæppe. Og valget er for friheden hvad oxygen er for ilden. Frihed er ikke at holde alle muligheder åbne. Frihed ligger i at gribe en mulighed og i at gøre det greb om muligheden til et greb om livet.

Det skulle vi måske tænke lidt mere over, når vi sammen beslutter hvilket samfund vi gerne vil have. For, kære

studenter, hvad er det egentlig vi gør ved os selv, hvad er det egentlig vi gør ved jer, når vi indretter et samfund, hvor valg opfattes som knugende, opleves som risikofyldte, opleves måske endda som angstprovokerende. Vi skal selvfølgelig ikke have et samfund, hvor vi er sjuskede og frivole med vores valg. Men vi er måske i enøjlet fokus på effektivitet, tempo og fremdrift kommet til at lave et samfund, hvor I unge har svært ved at trives med jeres valg.

Kære studenter, I har netop deltaget i jeres første folketingsvalg, og fra nu af er I med til at lave samfundet og fremtiden. Måske kan vi sammen lave et samfund hvor effektivitet, tempo og fremdrift ikke fylder helt så meget. Et samfund hvor vi er mennesker først og BNP per capita siden. Et samfund hvor frygten for at fejle i sine valg ikke knuger os i den evige udsættelses frustration, men et samfund hvor vi, hvor I, kære studenter, i tryghed kan bruge jeres frihed til at være og blive dem I er.

Og det fører os frem til Passion. Det er min fornemmelse at passion for jer langt hen ad vejen er synonymt med mening. Hvis det giver mening for jer, kan I føle en passion for det. Hvad det så måtte være. Jagten på passion er en jagt på mening, på betydning, på et dybere formål. Dybere, måske, end blot den personlige tryghed. Og i sidste ende er passionen selvfølgelig den allervigtigste vejviser, når I skal finde ud af hvilken mulighed der er jeres mulighed. Det er passionen vi vælger med, og hvis vi er helt ærlige over for os selv og helt sikre på at vi vælger med vores helt egen passion, vælger med alt det vi selv er, så vælger vi også rigtigt, fordi vi dybest set vælger os selv. Kunsten er egentlig at bruge sin passion til at finde friheden. Finde friheden ved at nå frem til det valg, som hele tiden har været nødvendigt.

Jeg har også en passion. For at forklare den skal jeg først 75-80 år tilbage i tiden.

For 80 år siden i år begyndte anden verdenskrig. Verdenshistoriens blodigste konflikt og måske det største nederlag for alt hvad der er smukt, nobelt, beundringsværdigt i mennesket. I krigens sidste måneder arbejdede man i New Mexicos ørken og i miner dybt under jorden i det centrale Tyskland. Dels på de første atomvåben, dels på de første langdistance missiler, også kendt som V2. Al den ingeniørkunst, al den kreativitet og al den intelligens. Anvendt med drab på en civilbefolkning som ultimativt mål. Men efter krigen skete der noget. V2-raketterne kom til ørkenen i New Mexico. Sprænghovederne blev erstattet af videnskabeligt udstyr – herunder et kamera, som tog et billede 40 gange i minuttet. V2-rakitten som havde været det første menneskeskabte objekt i rummet på sin vej til død og destruktion i London, blev nu instrumentet bag de første billeder af planeten Jorden taget fra rummet. Samme raket, samme fartøj kunne man sige, måske også samme parabelbue, men hvor forskellige perspektiver. Er vores fokus på raketens nedstigning, dens eksplosion og den destruktion og de dødsfald den bringer. Eller er vores fokus på raketens toppunkt, hvor den har hævet sig højest og kan vise os et billede af os selv.

For det var første gang vi så os selv udefra. Første gang vi rigtigt så hvor vi bor. Muligheden for at se, at den vigtigste grænse ikke er den mellem lande, men den mellem Jorden og rummet, mellem liv og intet. Anden verdenskrig havde i højere grad end nogen anden krig været en krig om grænser. Mellem lande, jovist, i høj grad. Men det gælder for så mange krige. Anden Verdenskrig var også en krig om grænser mellem

mennesker. Mellem rigtige mennesker og forkerte mennesker. Mellem dem der var rigtige nok til at leve indenfor grænserne og dem der ikke var. Ja, mellem dem der var rigtige nok til at blive i livet, og dem der ikke var. Hvor ironisk at netop V2-raketterne skulle bringe os de første billeder, som kunne vise os at alt dette er vrøvl. Vise os en jord, en menneskehed, en chance. Det er 73 år siden vi fik billederne. De er blevet flere, og de er blevet utroligt meget bedre lige siden.

Vores egen læringskurve har desværre ikke været tilsvarende imponerende. Men de billeder, som viste os at vi er samlet på en jord, som en menneskehed med en chance, og de væsensforskellige scenarier: på vej ned mod død ogdestruktion. På vej op mod højder og udblik. giver mig en mulighed for at forklare min passion.

For det handler om passionen for tryghed, tillid og frihed. Men vi ser også i billedet af os selv udefra, at det ikke nytter noget, at *jeg* fokuserer på *min* tryghed. At *jeg* fokuserer på *min* frihed. Hvordan skulle *jeg* nogensinde kunne være tryk, hvis ikke min nabo er det? Hvor tomt er det vel egentlig i grunden at tale om frihed i første person ental?

Et af de mennesker der er værd at lytte til når det drejer sig om tryghed og frihed og om fraværet af tryghed og frihed, ja for den sags skyld når det drejer sig om passion, er Nelson Mandela

“Frihed,” siger Mandela. “Er udelelig. Lænkerne på hver eneste af mit folk var en lænke på hele mit folk. Lænkerne på mit folk var lænkerne på mig. Den der tager en anden mands frihed, er selv en fange af hadet, han er fængslet bag tremmer af fordomme og snæversyn. At være fri er ikke blot at kaste sine egne lænker af sig, men at leve på en måde der respekterer og forøger andres frihed.”

Jeg håber inderligt, at jeres interesse for, jeres insisteren på tryghed, frihed og passion ikke kun er et anliggende for jer selv. Jeg håber at I i lige så høj grad insisterer på et *samfund* med tryghed og tillid, med frihed og passion. Jeg håber at det I som individer søger i det almene, også modsvares af det I som individer vil give til det almene.

Søren Kierkegaards uheldige helt gik ind i butikken og fandt ud af det bare var skiltet der var til salg.

Vi hænger også skiltet ud i dag. Og på skiltet står der, at som I sidder her i dag, er I vores håb, og jeres uddannelse er den investering vi gør i et samfund baseret på tryghed, tillid, frihed og passion. Og jeg vil sige til jer alle sammen her i dag: til personalet her på gymnasiet, til forældre og familie der er kommet her i dag, til mig selv, men mest af alt til jer studenter: Det skilt vi hænger ud i dag, det betyder noget! I betyder noget!

Vi hænger skiltet ud i dag. Og det skilt vi hænger ud i dag er ikke til salg, ikke for noget i verden, og den der kommer og spørger om prisen kan ryge ud af døren på røv og albuer. For når vi hænger skiltet ud i dag, så er det fordi at det betyder noget, når I kan sige: jeg blev student i dag.

Kære studenter, I har fået meget med. Af jeres familie og forældre, af jeres lærere, af gymnasiet, af hinanden, i kraft af jeres egen indsats og af det fællesskab vi kalder samfundet. Meget af det I har fået med er en gave - en gave hvor der er plads til tryghed og tillid, frihed og passion, og som I ved, med den gave kommer et ansvar. Så i dag har I fået mere end en gave. I har også fået en opgave. For der er sandt for dyden meget som vi sammen kan gøre bedre.

I har svedt til skriftlig eksamen, I har knoklet til mundtlig eksamen, I har kæmpet for det i tre år. Nu sidder I her. I har fortjent det. Vi siger at vi holder dimission i dag, og dimission betyder jo så meget som at missionen er fuldført, men det er slet ikke det vi mener, kære studenter. I dag fejrer vi at vi har givet jer alt det vi kunne. I dag fejrer vi alt det I nu kan. I dag fejrer først og fremmest at I er klar til at gå ud i verden og bruge det.

Missionen, kære studenter, er slet ikke fuldført. Missionen er kun lige begyndt. Missionen er jeres at gribe med frihed og passion. Og det er sådan det skal forstås, når jeg nu med disse ord dimitterer studenterårgang 2019 fra Favrskov Gymnasium.